

9. december 2021

Milí priatelia diela Imra Weinera-Kráľa, začnem vrelým poďakovaním sa všetkým, ktorí prispeli k tomu, aby táto výstava uzrela svetlo sveta a obzvlášť kolektívu prešovskej Krajskej galérie, súkromným zberateľom a Mirovi Procházskovi. Zásluhou svojich prepojených talentov splodili skutočnú udalosť.

«Obloky do sna», lepší názov by sa azda ani nenašiel. Maľovať znamenalo pre môjho otca rojiť a zároveň stať sa prevozníkom cez rieku zavše tragickej skutočnosti, ale aj básnivosti bytia a prírody. «Improvizujem so svojimi štetcami rovnako, akoby som preludoval na klavíri», tvrdieval.

Občas sa sám seba spytoval, či ho čosi z jeho diela prežije. Dnes, stodvadsať rokov po jeho narodení, táto výstava a vaša prítomnosť je jasná odpoveď.

Vďaka

Imre Weinera-Král

„Umenie je bojom proti smrti. My už dávno nebudeme, keď naše diela ešte budú rozprávať o nás a našej dobe. Rád by som, aby sa ľudia tešili mojim obrazom aj o päťdesiat rokov, aby im priniesli trochu osvieženia i poznania vecí, aké nami hýbali v rokoch okolo dvoch svetových vojen. Chcel by som sprostredkovať vo svojich obrazoch trochu tej sily, ktorá sa vo mne zakalila v najtmavších dňoch môjho života a ktorá sa vidí byť trvale hybnou pákou mojej umeleckej činnosti.“

Panenská príroda, zač. 60. rokov, olej na plátne, súkromná zbierka

Ráno som stretol Nemeša. Dlhý a príjemný rozhovor. Vraví, že zanechal abstrakciu a vrátil sa k predvojnovej figurácii. Ja sa podvedome držím svojho úzkeho chodníčka – no rád by som vedel, či ma aj o niekoľko desaťročí budú akceptovať alebo ma odmietnu...

5. XI. 1970

Životopis

1901 – narodený 26. októbra v Považskej Bystrici. Otec Jakub Weiner (majiteľ mäsiarstva), matka Jozefína, rodená Frankel-Kohnová. Sestry Emília a Elza

1911 – reálne gymnázium v Žiline. Vylúčenie zo školy pre účasť na tajnom socialistickom samovzdelávacom krúžku. Prestup na gymnázium v Levoči

1919 – maturita na gymnáziu v Levoči. Začiatok štúdií v Prahe: architektúry na ČVUT a maliarstva na Umeleckopriemyselnej škole (prof. Emanuel Dítě ml.)

1922 – prestup na štúdiá maliarstva v Düsseldorfe (prof. Döhring, neskôr Heupel-Siegen)

1923 – pobyt na Akadémii v Berlíne. Kreslí do novín, zoznamuje sa s expresionizmom, sám v zajatí tradičnej akademickej výuky

1924 – pobyt na konzervatívnej École des Beaux-Arts v Paríži (prof. Fernand Cormon). Obrat vo vzťahu k modernému umeniu po návšteve alternatívnej Colarossiho akadémie v rue de la Grande-Chaumière. Návrat na Slovensko. Kreslí pre časopis „Turistik, Alpinismus und Wintersport“, vyd. Karpatenverein v Kežmarku

1926 – vojenská služba v Bratislave

1927-1929 – strieda zamestnania: kreslič, lyžiarsky tréner, úradník. Športuje (futbal, horolezectvo, lyžovanie). Prvý ateliér v Považskobystrickom rodičovskom dome. 1929 prvá samostatná výstava u Eleka Palku v Žiline (sociálno-kritické námety zo Slovenska zavše podané s karikatúrnou nadsádzkou)

1930 – niekoľkomesačný pobyt v Paríži. Spoznanie surrealizmu a abstrakcie

1931 – člen Maďarskej spoločnosti pre vedu, literatúru a umenie v ČSR. Pravidelne vystavuje s bratislavským Kunstvereinom a maďarským výtvarným spolkom. Štúdiijné cesty po Európe (spolupráca s Bauhausom v Dessau, kde študuje jeho budúca žena fotografka Irena Blühová)

1932 – technik-litograf v Bratislave. Po období experimentovania príklon k surrealizmu. Vlastnú obdobu nazval „slovenským poetizmom“. Literárna a prednášková činnosť v rámci spolkovej príslušnosti. Ateliér na Trnavskej ceste 11 v susedstve kolegov zo Školy umeleckých remesiel Františka Malého, Fullu, Galandu, Rossmanna).

1933 – cyklus litografií Slovensko

1935 – zlatá medaila za maľbu od Maďarskej spoločnosti pre vedu, literatúru a umenie (tzv. Masarykovej akadémie). Sociálna baladickosť mestskej periferie, cesty po Slovensku (Orava, Kysuce) a Podkarpatskej Rusi (pod vplyvom Ivana Olbrachta) podnietia vznik nezvyčajne poetických obrazov: Rachovo, Ťačevo, Saldoboš, Mariková

1936 – spoločná výstava s Františkom Malým (Brno, Bratislava) znamená prvú surrealistickú výstavu na Slovensku

1937 – dokončuje sociálno-kritický cyklus drevorytov *Bratislava*; pod dojemom španielskej občianskej vojny maľuje obraz *Guerenica*

Vydrická noc, 1937, drevoryt na papieri, súkromná zbierka

1938 – protifašisticky a humanisticky zamerané diela (*Bude vojna, Mobilizácia, Oltárny obraz*), litografický cyklus *Mobilizácia*

1939 – príprava výstavy v Paríži, zmena politických pomerov ho núti ostať; básnivé a eroticky roznežené kompozície (bretaňský cyklus)

1940-1945 – účastník francúzskeho odboja, pre ktorý falšuje dokumenty a potravinové lístky. Zrejme pod vplyvom buričského štúrovského básnika prijíma pseudonym Král. získava hodnosť kapitána, dvakrát zatknutý gestapom a väznený. Väčšina príbuzných zahynula v lágroch

Rodina drevorubača, 40. roky, olej na plátne, súkromná zbierka

1945 – pracovník, neskôr šéf Čs. informačnej kancelárie v Paríži. Zakladateľ a riaditeľ Domu československej kultúry. Taktiež vedúci krajanského spolku Jednota. Píše do Nového slova a Kultúrneho života o tamojšom umeleckom dianí, vo francúzskej tlači zase o tom slovenskom

1946 – vydáva cyklus drevorezov *Cesta* s textami Petra Jilemnického, na ktorom pracoval od r. 1941

1947 – francúzske štátne vyznamenanie za odboj. Vystavuje s výtvarným odborom umeleckej besedy v Bratislave. Narodenie dcéry Elise vo Francúzsku

1948 – narodenie dcéry Zuzany (Blühovej, neskoršej novinárky) v Československu

Z Revúcej, 1960, olej na plátne, Krajská galéria Prešov

1950 – kvôli politickej situácii 7. septembra ako odvetu za vyhostených diplomatov musí opustiť Francúzsko. Žije striedavo v Prahe a Považskej Bystrici

1951 – v apríli neúspešný pokus o útek za rodinou do Francúzska, za čo sa dostáva do väzenia, kde na objednávku bachárov maľuje 45 obrazov, zväčša „švajčiarske“ krajinky, ale aj portrét Stalina. 29. novembra sa vracia do rodnej Považskej Bystrice. Diela intímneho rozjímania s častým námetom dievčenskej postavy, ženského aktu, kvetu či úvah o posledných veciach človeka. Malej Eli-se v listoch píše a kreslí detsky jednoduché príhody kocúrika a jeho kamarátov (vyšli ako *Príbehy kocúra Mineta, O nezbednom káčerovi a O odvážnom medvedovi* v slovenčine 2016/17)

1956-58 – varovný súbor *Cyklón*, témy spracúva v rôznych technikách

1957 – návšteva 10-ročnej dcéry Elisy v Československu

1958 – protivojnový grafický cyklus *Atóm*

1959-62 – nadväzuje na cyklus *Cesta*, súbor *My*, séria *Krivkajúca smrť*

1961 – usadzuje sa natrvalo v Bratislave, ilustruje knihy

1963 – prvá autorova monografia od Mariána Várossa vo vydavateľstve SFVU

1964-66 – cykly *Boli...*, *Bratislava*, *Vagóny*

1967 – zúčastňuje sa výstavy skupiny Život (Žilínčanová, Medvecká, Jakabčic, Račko, Milly, Hübel, Štefunko, Šturdík), s ktorou aj naďalej pravidelne spolupracuje. Nostalgické obrazy zanikajúcej a búranej starej Bratislavy a židovskej štvrte

1970 – vo Výtvarnom živote uverejňuje článok *O slovenskom surrealizme*

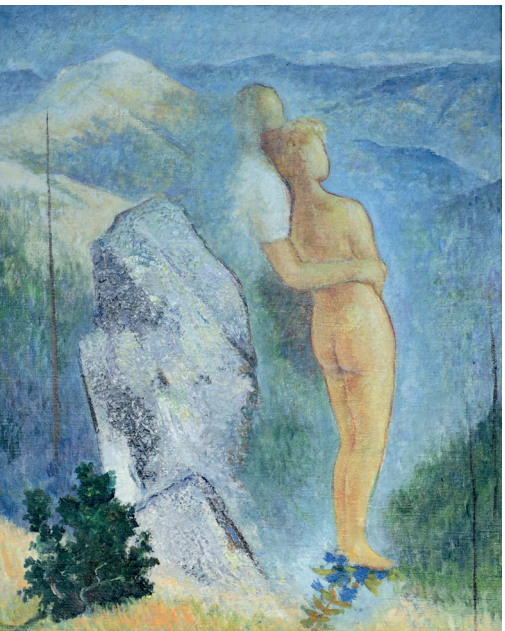
1978 – umiera 11. augusta v Bratislave na následky zlomeniny končatiny

Odchod, 1975, olej na plátne, súkromný majetok

Spomienka na Rouen, 1975, olej na plátne, súkromný majetok

Z Nízkych Tatier, 1964, olej na plátne, súkr. majetok

V Národnej galérii ma upozornili, že prílacno predávam obrazy. Ak porovnáam svoje ceny s cenami kolegov, je to jasné: bezpečne odhadnem umeleckú hodnotu obrazu, no jeho predajnú cenu nie. U nich je to zrejme naopak.

3. XI. 1970

Julinka, 1962, linorez, papier, Krajská galéria Prešov

Dozvedel som sa, že v Národnej galérii zvesili moje obrazy. Škoda. Ale je to v súlade s tým všetkým, čo sa vôkol mňa deje. Zažil som ja už aj iné veci! Moje obrazy to prežijú a niečo tu po nich ostane... Pravdaže ma to serie, ale čo už. V podstate som to čakal. Stal som sa opäť cudzincom – akým som vlastne vždy bol...

16. IX. 1977

Jar v Paríži, 1949, olej na plátne, súkromný majetok

Jar na Lazoch (Vlkov), 1964, olej na kartóne, súkromný majetok

OBLOKY DO SNA

Postava, 1969, olej na plátne, súkromná zbierka

Zakladateľ osobitej polohy surrealizmu na Slovensku študoval maliarstvo v Prahe, Düsseldorfe, Berlíne a Paríži. Za vojny ostal vo Francúzsku a, napriek židovskému pôvodu, sa pridral k odboju. V roku 1950 ho v dôsledku zmeny politických pomerov recipročne z Francúzska vyhostili. Neskôr, keď sa pokúsil ilegálne prejsť hranice na Šumave za francúzskou družkou a dcérou, ho zatkli a väznili. Výstava z viacerých verejných aj súkromných zbierok ponúka ponor do jeho diela presiaknutého básnivostou každodennosti, clivotami, tušeniami, túžbami, baladickosťou, hlbokým sociálnym cítením, odporom voči vojne a nezmyselnosti smrti; plného metafor a alegórií v prúde prelínajúcich sa poetických predstáv, ktorými vypovedá o sebe, o svete, o svete v sebe, o sebe vo svete. Retazením asociácií vznikajú obrazové básne so zhustenými a súbežnými dejmi, okolnosťami, časmi podávanými v čo najväčšej skratke. Ich lyrizmus ťaží zo živelnosti fantázie, či z hry obrazotvornosti. Príznačným leitmotívom sa stáva postava ženy, od dievčaťa cez matku po starenu, ako pripomienka plynutia času a zároveň ako symbol nositeľky strádania a nádejí, pokračovania, ochrany života. Radosti a smútky, záhumčivosť a grotesknosť, protiklad a súlad – hľa, to je tvorba tohto osamelého bežca na slovenskej výtvarnej scéne s úsilím sprostredkovať intímnosť obsahu čo najpríhodnejším tvarom. Imro Weiner-Král rozozvučal netušené zdroje citlivosti a citovosti, ktoré pri dotyku s jeho tvorbou odкрýva znežrady vo svojom vnútri každý z nás.

Miro Procházka

Záštitu nad podujatím prevzali umelcova dcéra Elise Weiner-Kral a Francúzsky inštitút na Slovensku

Výstavu pri príležitosti 120. výročia narodenia autora usporiadala Krajská galéria v Prešove v dňoch 9. XII. 2021 - 20. III. 2022

Diela pochádzajú z majetku Krajskej galérie v Prešove, Považskej galérie umenia v Žiline, Liptovskej galérie Petra Michala Bohúňa v Liptovskom Mikuláši, Tatranskej galérie v Poprade a súkromných zbierok

Komisár výstavy, text a redakcia: PhDr. Miro Procházka

Fotografie: Magdaléna Robinsonová, Krajská galéria v Prešove, archív zberateľov

Grafická úprava: Juraj Gašpar

Pre-press: EPOCA, s.r.o., Moldava nad Bodvou

Tlač: ROTAPRINT, spol. s r.o., Košice

Písmo: Minion Pro

Náklad: 300ks

Vyšlo s finančným príspevím Clubu milovníkov umenia Košíc

Na titulnej stránke:
Odchod IV, 1967, olej na plátne, Krajská galéria Prešov

Krajská galéria v Prešove
Združenie historikov moderného výtvarného umenia
Club milovníkov umenia Košíc
Prešovský samosprávny kraj

OBLOKY DO SNA

IMRO WEINER-KRÁL 1901 - 1978